

**Sprawozdanie Konferencji Naukowej - XXI Podlaskie Forum Ekonomistów
pt. „Instytucjonalne i strukturalne aspekty rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich”
Polskie Towarzystwo Ekonomiczne Oddział w Białymstoku
Białystok, 26.11.2020**

26 listopada 2020 roku odbyła się Konferencja Naukowa w ramach XXI Podlaskiego Forum Ekonomistów, poświęcona pamięci dr hab. Adama Sadowskiego, prof. UwB – prezesa Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego Oddział w Białymstoku. Z uwagi na istniejące obostrzenia wynikające z rozwoju pandemii COVID-19 wydarzenie to zostało zorganizowane online (platforma Blackboard Collaborate). Tematyka konferencji skupiała się wokół instytucjonalnych i strukturalnych aspektów rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich. XXI Podlaskie Forum Ekonomistów zostało zorganizowane przez Polskie Towarzystwo Ekonomiczne Oddział w Białymstoku we współpracy z Wydziałem Ekonomii i Finansów Uniwersytetu w Białymstoku.

Obszar tematyczny konferencji zgromadził liczne grono specjalistów podejmujących badania z zakresu gospodarki rolnej i obszarów wiejskich, jak i współpracowników oraz przyjaciół profesora Adama Sadowskiego. Program obrad obejmował 3 sesje główne oraz sesję otwierającą konferencję, w której to znalazły się wspomnienia o zmarłym profesorze Adamie Sadowskim.

Konferencję otworzyła Prezes Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego Oddział w Białymstoku dr hab. Ewa Gruszewska, prof. UwB, witając zaproszonych moderatorów, prelegentów i gości. Pani Prezes wspomniała, że spotkanie w ramach XXI Podlaskiego Forum Ekonomistów jest również zwieńczeniem prac związanych z upamiętnieniem osoby i dorobku zmarłego profesora. Przypomniała bowiem o wydanej w tym roku monografii pt. „Instytucjonalne i strukturalne aspekty rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich” poświęconej pamięci profesora Adama Sadowskiego, w której znalazły się artykuły będące przedmiotem wystąpień i dyskusji na niniejszym spotkaniu. W sposób szczególny pani Prezes powitała żonę oraz dzieci zmarłego profesora. Otwarcia konferencji, jak i powitania zebranych uczestników dokonała również Dziekan Wydziału Ekonomii i Finansów Uniwersytetu w Białymstoku prof. dr hab. Marzanna Poniatowicz. Pani Dziekan wspomniała, iż profesor Sadowski był wieloletnim i szanowanym pracownikiem Wydziału. Wspomniała też m.in. o jego determinacji, pracowitości, odwadze i pewności siebie. Podziękowała organizatorom, w tym Polskiemu Towarzystwu Ekonomicznemu w Białymstoku za prace i starania dotyczące upamiętnienia osoby zmarłego profesora.

Następnie rozpoczęła się sesja poświęcona wspomnieniom o zmarłym profesorze Adamie Sadowskim. Części tej przewodniczyła dr hab. Renata Przygodzka, prof. UwB. Wśród osób, które zabrały głos w tej sesji znalazły się: mgr Angelika Andrzejczyk-doktorantka profesora Adama Sadowskiego, prof. dr hab. Henryk Wnorowski – kierownik Katedry Nauk o Przedsiębiorstwie, której profesor Sadowski był pracownikiem, oraz współpracownicy i przyjaciele profesora Sadowskiego: prof. dr hab. Katalin Takács z Óbuda University, prof. dr hab. Andrzej Piotr Wiatrak, dr hab. Barbara Roszkowska-Mądra, prof. UwB, dr hab. Renata Marks-Bielska, prof. UWM, dr hab. Renata Przygodzka, prof. UwB. Wśród wspomnień o profesorze nie zabrakło ciepłych, wzruszających i szczerych wypowiedzi, odnoszących się zarówno do sfery zawodowej jak i prywatnej. Prelegenci podkreślili zarówno determinację, gorliwość i zapał w realizacji zawodowych zamierzeń, pomocność, koleżeńskość i życzliwość Profesora, jak i uczciwość, szczerłość i jego przywiązanie do rodziny. Zwrócono uwagę na jego zaangażowanie w organizację a następnie funkcjonowanie filii UwB w Wilnie oraz duży wkład pracy włożony na rzecz działalności białostockiego oddziału Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego. Podkreślono też jego

bogaty dorobek naukowy oraz czynny udział w wielu konferencjach i projektach naukowych. Wśród wspomnień pojawiły się też te o charakterze ciekawostek z prywatnych, przyjacielskich relacji. Wspomnieniom towarzyszył pokaz zdjęć przygotowany przez dr hab. Renatę Przygodzką, prof. UwB upamiętniający wspólne spotkania, konferencje, czy wyjazdy naukowe. Zwieńczeniem i dopełnieniem I części konferencji stały się słowa skierowane od najbliższych Profesorowi: słowa córki Izabeli Sadowskiej: „ *Bardzo dziękujemy za piękne słowa i wspomnienia o Tacie. Cieszymy się, że udało się zorganizować tę konferencję, myślę, (że) Tacie byłoby bardzo miło. Mam nadzieję, że pamięć o Tacie nie minie i wszyscy będziemy go zawsze tak pięknie wspominać oraz stale czerpać z jego pracy.*” oraz syna Adama Sadowskiego Juniora: „... *Bardzo dziękuję za zaproszenie na konferencję. W imieniu mamy Jagody, babci Ireny, siostry oraz swoim chciałbym serdecznie podziękować za pamięć oraz konferencję poświęconą mojemu Tacie. Cieszę się, że składane deklaracje o zorganizowaniu konferencji poświęconej pamięci mego ojca nie były tylko pustymi słowami, ale prawdziwymi, wiążącymi deklaracjami. Jak to mawiał mój Tata „obyś żył w ciekawych czasach” tak i przyszło nam rzeczywiście zasmakować ciekawych czasów, które funduje nam korona wirus, przez którego nie dane nam jest spotkać się na żywo, a jedynie w postaci wideokonferencji. Padło dziś wiele miłych i ciepłych słów na temat mego Taty, opowiedzieliście Państwo ciekawe historie oraz wspomnienia (niektóre dane mi było usłyszeć po raz pierwszy). Niestety tylko to już nam po nim pozostało. Przepraszam, nie pozostały nam po nim tylko wspomnienia, pozostawił też po sobie różne projekty (skończone i nie), koła naukowe i inne rzeczy o które walczył przy których pozostawił część siebie. Pozostało nam pamiętać o nim, przypominać o tym jaki był, co robił, pielęgnowanie oraz dalsza walka o to co zrealizował i o co walczył oraz odwiedzanie miejsca, w którym się z nim żegnaliśmy. Jeszcze raz chciałbym podziękować i prosić o pamięć.*”

Pierwszej sesji głównej pt. „Instytucjonalne aspekty rozwoju obszarów wiejskich” przewodniczyli dr hab. Renata Marks-Bielska, prof. UWM oraz dr hab. Marek Wigier, prof. IERiGŻ. Pierwszą prelegentką w tym panelu była prof. dr hab. Katalin Takács z Óbuda University (Węgry). Zaprezentowała referat pt. *What kind of new solutions do we need to increase efficiency of land usage? – case studies from Poland and Hungary*, przygotowany wraz z prof. dr. hab. Istvanem Takács. W prezentacji Pani Profesor zwróciła uwagę, iż produkcja żywności wiąże się z używaniem ograniczonego zasobu, jakim jest ziemia. Zwiększenie efektywności jej użytkowania wymaga zastosowania odpowiednich rozwiązań, w tym aktualnych rozwiązań technologicznych, tradycyjnego rolnictwa uwzględniającego lokalne potrzeby, a także kooperacji z innymi producentami rolnymi w celu sprostania wymogom globalizacji. Prof. Takács zwróciła uwagę, iż innowacyjność i kooperacja są głównym sposobem na zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego. Nadmieniła też o istotnej roli tzw. otwartych innowacji w produkcji rolnej i żywnościowej. Następnie dr hab. Krzysztof Krukowski, prof. UWM zaprezentował referat pt. *Czynniki sukcesu w zarządzaniu zmianami w organizacjach publicznych na przykładzie agencji wdrażającej politykę rolną*. Profesor zauważył, iż zarówno dostępne w literaturze badania z zakresu zarządzania zmianą w organizacjach publicznych, jak i analizy własne pozwoliły zidentyfikować szereg istotnych czynników pozwalających osiągnąć sukces w procesie zmiany. Wśród nich wymienił m.in. ustanowienie poczucia pilności (potrzeby) zmian, opracowanie planu wprowadzenia zmian, komunikacja w organizacji, posiadanie wystarczających zasobów i in. Uzyskane w badaniu wyniki, co dalej stwierdził, mogą stanowić wskazówki dla menedżerów w badanej instytucji, na jakie czynniki należy zwrócić uwagę w pierwszej kolejności. Kolejnym prelegentem w tej sesji był prof. dr hab. Andrzej Piotr Wiatrak, który wygłosił referat pt. *Zagadnienia rozwijania turystyki w strategiach rozwoju lokalnego*. Celem referatu było przybliżenie istoty i uwarunkowań przedsięwzięć turystycznych na szczeblu lokalnym poprzez strategie opracowane na tym poziomie. Profesor zaznaczył, że w strategiach rozwoju lokalnego nie

wszystkie gminy i powiaty powinny uwzględniać turystykę w jednakowym stopniu. Zwrócił uwagę na fakt, że władze lokalne przygotowując strategię powinny uwzględniać różne uwarunkowania, w tym m.in. walory turystyczne, środki finansowe i pomoc instytucjonalną (w tym edukacyjno-szkoleniową) oraz popyt. Według Profesora zadaniem polityki władz lokalnych powinno być stworzenie klimatu do działalności inwestycyjnej w turystyce i ochrony walorów turystycznych. Po referacie profesora Andrzeja Wiatraka nastąpiła dyskusja, a następnie krótkie podsumowanie tej części konferencji przez Przewodniczących sesji

Po krótkiej przerwie rozpoczęła się druga sesja panelowa, której przewodniczyli dr hab. Elżbieta Szymańska, prof. PB oraz dr hab. Marian Woźniak, prof. PRz. Sesję o tytule „Strukturalne aspekty rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich” rozpoczął dr Adam E. Szczepanowski wygłaszając referat na temat zmian w sektorze rolno-żywnościowym w Polsce i polskich regionach po akcesji do Unii Europejskiej. Pan doktor zwrócił uwagę na to, że zmiany w polskim sektorze rolno-żywnościowym wiążą się głównie z: możliwością korzystania z funduszy unijnych, przyspieszeniem rozwoju handlu zagranicznego produktami rolno-spożywczymi i wzrostem chłonności krajowego rynku żywności, czy zmianą struktury gospodarstw rolnych. Prelegent zaakcentował, iż modernizacja i dalszy rozwój polskiego sektora żywnościowego musi uwzględniać proces integracji i globalizacji gospodarki światowej. Kontynuacją i rozwinięciem tez wygłoszonych przez dr. Adama Szczepanowskiego było kolejne wystąpienie. Tematem drugiego referatu wygłoszonego przez dr hab. Iwonę Szczepaniak, prof. IERiGŻ oraz dr hab. Marka Wigiera, prof. IERiGŻ były czynniki sukcesu polskiego biznesu rolno-spożywczego. Prelegenci zwrócili uwagę, iż w procesie wzmacniania pozycji konkurencyjnej polskiego sektora rolno-spożywczego niebagatelną rolę odegrały: odpowiednie przekształcenia w sektorze, wsparcie finansowe z funduszy strukturalnych UE jak i WPR, czy bezpośrednie inwestycje zagraniczne. Według prelegentów ekspansji polskiego eksportu rolno-spożywczego sprzyjał otwarty dostęp do rynku wewnętrznego UE, jak i rosnący popyt na żywność ze strony rynków krajów rozwijających się i gospodarek wschodzących. W wypowiedzi swej wskazali również na kluczowe obecnie trendy, w tym handel elektroniczny, produkcja żywności ekologicznej, żywności funkcjonalnej, które mogą stać się szansą dla polskiego sektora rolno-spożywczego. Zwrócili uwagę także na negatywne skutki globalnej recesji gospodarczej związane z wywołaną przez pandemię COVID-19, które zdecydowanie mogą zagrażać dalszym sukcesom analizowanego sektora. Na zakończenie drugiej sesji plenarnej uczestnicy XXI Podlaskiego Forum Ekonomistów wysłuchali wideo-wystąpienia profesora Wojciecha Florkowskiego z University of Georgia. Prelegent wygłosił referat na temat *ASF i zmiany w produkcji wieprzowego żywca rzeźnego w Podlaskiem*. Nadmienił przy tym, że temat niniejszego referatu w zamierzeniu miał być rozwinięty w szerszym projekcie badawczym, planowanym do realizacji z profesorem Adamem Sadowskim. Główną tezę wystąpienia były zmiany w sektorze produkcji wieprzowego żywca rzeźnego w województwie podlaskim związane z obecnością wirusa ASF. Profesor zwrócił uwagę na fakt, iż walka z ASF wymaga zrozumienia, że poszkodowanymi będą nie tylko drobni producenci, lecz także gospodarstwa specjalistyczne, ubojnie, przetwórcy i ostatecznie konsumenci wieprzowiny, a także budżety gmin w wyniku potencjalnego spadku dochodów rolników. Dlatego istnieje konieczność ciągłego rozszerzania, wśród mieszkańców wsi, świadomości zagrożeń wynikających z możliwości rozprzestrzeniania się wirusa ASF. Po zakończonym wideo-wystąpieniu miała miejsce krótka dyskusja oraz podsumowanie tej części konferencji przez Przewodniczących sesji.

Trzecią sesję plenarną prowadzili prof. dr hab. Andrzej Piotr Wiatrak oraz dr hab. Artur Jacek Kożuch, prof. UPH. Tematyka pierwszego w tej sesji referatu skupiała się wokół ukazania wpływu integracji Polski z Unią Europejską na trwałość obszarów wiejskich

województwa podkarpackiego. Jego autorami byli: dr hab. inż. Marian Woźniak, prof. PR, oraz dr inż. Małgorzata Lechwar. Autorzy zwrócili uwagę, iż dzięki pomocy Unii Europejskiej istotnie zwiększyły się środki krajowe i unijne skierowane do rolnictwa w Polsce. Również programy pomocy UE dla regionu podkarpackiego wyraźnie przyczyniły się do rozwoju obszarów wiejskich w tym województwie, w tym m.in. do poprawy infrastruktury obszarów wiejskich, rozwoju turystyki, poprawy gospodarki wodno-ściekowej oraz zachowania dziedzictwa kulturowego. Kolejnym prelegentem w tej sesji był dr Jarosław Mioduszewski z UWM. Celem przygotowanego przez niego referatu było wskazanie znaczenia dzierżawy w zagospodarowaniu gruntów rolnych Skarbu Państwa. Pan doktor zwrócił uwagę, że dzierżawa odegrała kluczową rolę w procesie przekształceń własnościowych w państwowym sektorze rolnym, zwłaszcza w jej początkowym okresie. Na zakres, formę, dynamikę zmian i strukturę zagospodarowania gruntów rolnych w procesie przekształceń własnościowych, jak stwierdził dalej, miały wpływ przyjęte rozwiązania formalnoprawne. Na zakończenie trzeciej sesji główne tezy swego referatu pt. *Przedsiębiorczość na obszarach wiejskich województwa podlaskiego – wczoraj i dziś* wygłosiła dr hab. Renata Przygodzka, prof. UwB. Pani Profesor przedstawiła zmiany, jakie zaszły w poziomie i strukturze przedsiębiorczości na obszarach wiejskich w województwie podlaskim w latach 1995-2018. W tym celu wykorzystywała badania z 1995 roku opracowane na poczet własnej pracy doktorskiej. Prezentując wnioski z badań własnych skonkludowała, iż poziom przedsiębiorczości wiejskiej zależy w dużym stopniu od cech demograficznych społeczności lokalnej. Po wystąpieniu profesor Renaty Przygodzkiej zebrani uczestnicy zabrali głos w dyskusji, po czym Prowadzący tę sesję podsumowali jej przebieg.

Konferencję zamknęło podsumowanie dokonane przez Prezes Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego Oddział w Białymstoku dr hab. Ewę Gruszewską, prof. UwB, która wyraziła wdzięczność prelegentom i uczestnikom konferencji za udział w wydarzeniu upamiętniającym osobę i dorobek dr hab. Adama Sadowskiego, prof. UwB. W szczególny sposób Pani Prezes podziękowała dr hab. Renacie Przygodzkiej, prof. UwB za ogromny wkład i zaangażowanie w organizację niniejszego przedsięwzięcia.

*dr Magdalena Owczarczuk
Sekretarz Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego
Oddział w Białymstoku*